

ASSESSMENT OF PROFESSIONAL QUALIFICATIONS AND EDUCATIONAL PLANS BY TOURISM AND RECREATION GRADUATES

Graduates on their professional qualifications

KRYSTYNA BUCHTA, MAŁGORZATA SKIERT

The Josef Pilsudski University of Physical Education in Warsaw, Poland

Faculty of Physical Education in Biała Podlaska

Marketing and Statistics Department

Mailing address: Krystyna Buchta, Faculty of Physical Education, 2 Akademicka Street,
21-500 Biała Podlaska, Poland, tel. +48 83 3428784, e-mail: krystyna.buchta@awf-bp.edu.pl

Abstract: Universities of physical education have a long-standing tradition of educating students in tourism and recreation. The number of students attending these courses has been recently observed to have increased. Unlike the percentage of physical education graduates, which shows a downward trend, the percentage of tourism and recreation graduates is increasing.

The surveyed group consisted of 137 day-time students of a three-year bachelor course in tourism and recreation.

The study results revealed that the major driving force behind the choice of the tourism and recreation studies were students' interests and attractiveness of the course. For most of the respondents this course proved to be the right choice which was confirmed by their declarations they would not unmake their decisions.

When describing their professional qualifications, the respondents evaluated their computer literacy as satisfactorily good, whereas their level of course-related competence with respect to organising of touristic and recreation undertakings and developing of touristic and recreation offers as rather mediocre. Lack of adequate preparation to operate their own business as well as low-level command of foreign languages formed the main weaknesses of the graduates. General professional qualifications were also considered low.

Key words: tourism and recreation, personnel training, graduate profile, assessment of the study course

Introduction

Universities of physical education have a long-standing tradition of educating students in tourism and recreation. The analyses of the profile structure of the courses completed by graduates from these universities showed that unlike the percentage of physical education graduates, which shows a downward trend, the percentage of tourism and recreation graduates is increasing [4].

Increase in popularity of the discussed study courses, first and foremost resulting from the intensified demand for tourism personnel, highlights the necessity to develop a suitable education system for this sector. Such system shall on one side correspond to the expectations of business practice and on the other side take into account the conditions of the changing environment, in the first line the modern globalisation processes [6, 11]. Thus, tourism and recreation studies should become adjusted to the international, first of all European, as well as global standards [3].

It is emphasised in the reference literature that although the market economy creates demand for tourism and recreation specialists, their training at universities of physical education may present certain difficulties for such entities. The possible reasons therefor include for instance a proper financial infrastructure for providing specialized training in e.g. hotel management or gastronomy. Additional difficulty encountered by

such universities is intense competition as many other higher schools also offer courses in tourism and recreation [4].

Tourism and recreation as rapidly developing social and economic phenomena require properly qualified personnel both for managerial and executive positions. The training of tourism personnel, while satisfying the economic demands related thereto, should be adapted to the needs and expectations expressed by employers. Thus far, however, such requirements in the field of tourism and recreation have not been precisely specified and formalized. It is associated with the significant differences in multifarious spheres of "tourism industry" and high speed of changes occurring therein [5].

The educational standards for the discussed study courses have been laid down in the Regulation of the National Education and Sports Minister of 18 April 2002 concerning the educational standards for specific study courses and educational levels. New regulations in this respect were introduced on 1 October 2007 to adapt the Polish education system to the European standards.

In accordance with the assumptions indicated in the regulation which establishes the course of education for the respondents, a tourism and recreation graduate after completing a bachelor's degree should have knowledge of natural and social sciences, economics as well as management and law, and be in practical terms prepared to manage tourism and recreation undertakings.

The studies curriculum should be so developed as to prepare students for work in travel agencies, hotels, and leisure resorts, sports and recreation centres as well as in public administration units and social organisations, on managerial and executive positions related to tourism and recreation.

The new regulations lay emphasis on adequate qualifications of graduates in regard to knowledge of at least one foreign language at B2 level defined in the Common European Framework of References for Languages published by the Council of Europe, and further ability to use profession-related terminology to enable business communication.

Based on the new educational standards, tourism and recreation studies shall offer qualifications for a greater number of jobs. The highest priority is given to preparation for establishing and operating own business.

Owing to an abundance of potential jobs and positions for which tourism and recreation graduates are intended to be qualified, and also the dynamic development of the economic sector for which the discussed study courses prepare the prospective employees and personnel, it is difficult to precise the desired graduate profile [11].

The problems referred to above have been reflected in this study. The purpose thereof was to collect opinions of tourism and recreation graduates, awarded a bachelor's degree, from External Department of Physical Education (ZWWF) in Biała Podlaska of the University of Physical Education (AWF) in Warsaw, on the extent of their profession-oriented qualifications and educational plans.

Materials and methods

The surveyed group consisted of 137 respondents who were prospective 2006/2007 graduates in tourism and recreation three-year bachelor studies in ZWWF (N=68) and other students of the same course who graduated in 2005/2006 (N=69).

The initial analysis of the collected data showed that they are characterised by prominent similarities, therefore further analyses covered combined research data from both surveyed groups, and all the respondents were treated as graduates.

The majority of the surveyed group were females (61%), permanent residents of cities (72%), who declared average (49%) or good (42%) financial status (occasionally poor – 9%). The surveyed group was dominated by good students with grade point average of <4.0-4.5) as declared by 46%, while 36% of the respondents had the grade point average of <3.5-4.0).

The completion of the stated study purpose was based on the following questions:

1. What were the motivations of the surveyed graduates when selecting their study course?
2. Are they satisfied with the chosen study courses and would they choose it again?
3. How do they evaluate their level of knowledge and qualifications acquired at university?
4. How do they evaluate their professional qualifications?
5. What are their further educational and professional plans?

Results

The External Department of Physical Education in Biała Podlaska in the academic year 2000/2001 launched three-year day-time tourism and recreation studies. Seven years later it can be seen that the education programme offered by the university was a good response to social demand in this respect. The data from this period show that the number of admitted students and graduates increased year by year (Fig. 1).

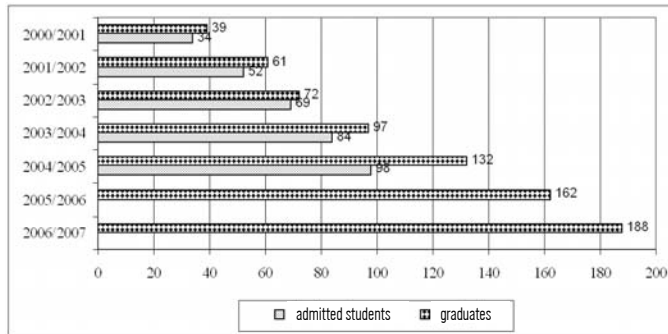

Figure 1. Admitted students and graduates in three-year day-time tourism and recreation studies in ZWWF of AWF in Warsaw in the successive academic years

Motivations and satisfaction with the studies

The choice of the study course is a decision that not only determines the educational path of young people but also to a greater extent their future profession. The psychosocial studies of the motivations underlying such decisions show that “acceptability of professional alternatives available for an individual is limited by three groups of variables: gender identity, prestige attached to a specific profession, and interests of an individual” [9].

The analysis of empirical data from the survey revealed that the top motivation, in terms of frequency of occurrence, declared by the respondents as underlying their choice of tourism and recreation studies is interest in tourism, recreation or sport (58.2% of responses). Attractiveness of the course was considered a motivating factor by 38.8% of the respondents, and an intention to become professionally trained in tourism and recreation determined this choice in 28.4% of cases. On the other hand, nearly every fifth respondent declared it had not chosen the course autonomously and acted under the influence of its family and friends (Fig. 2).

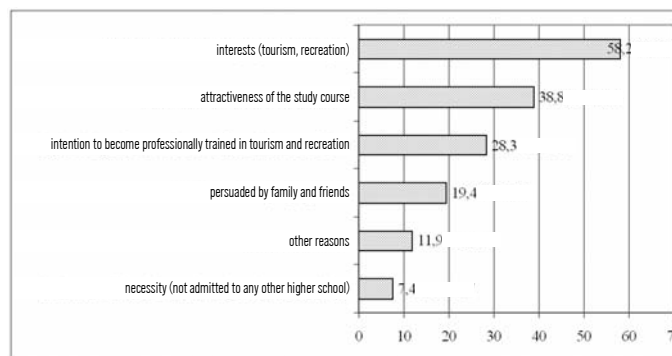

Figure 2. Motivations underlying the study choice of the respondents (%)

To evaluate to what extent the respondents considered they had made a good choice by applying to this university and selecting this particular course, they were asked to define the degree of their satisfaction. It appears that a vast majority of the respondents was satisfied (77%) or thoroughly satisfied (7.1%) with their choice and commencement of tourism and recreation studies. Further confirmation of this result was based on unwillingness to withdraw this decision, expressed by most (nearly 74%) respondents. However, every fourth respondents held a different opinion.

Opinions of the respondents on their knowledge and qualifications

To assess the level of professional preparation in terms of knowledge, qualifications and other constituents provided for in the course-related educational standards, the respondents were asked to assess themselves on a scale of one to five. The results of such self-assessment are shown in Table 1. The presented data include the arithmetic means of grades and percentages of the respondents whose assessment was highest, i.e. who awarded 4 or 5 points.

Table 1. The respondents on their knowledge and qualifications acquired at university

Level of knowledge and qualifications:	Grade point average	High ratings* (%)
Organisation of tourism and recreation undertakings	3.4	48.2
Development of tourism and recreation offers	3.4	43.8
Establishment of business connections and communication in foreign languages	3.1	33.6
Operation of own business	2.7	22.6
Computer literacy	3.9	68.7
Other	3.7	14.9

*- only ratings of 4 and 5 were included

The results of the analysis revealed a rather mediocre level of course-related competence of the respondents. Computer literacy was awarded the greatest number of points (on average - 3.9), where about 2/3 of the respondents awarded 4 or 5 points to this component. The level of knowledge and qualifications with respect to organising of tourism and recreation undertakings (48.2% - high rating) and developing of tourism and recreation offers (43.8% - 4 and 5 points) was rated at nearly 3.5.

On the other hand qualifications to operate own business (average - 2.7), which ranked high with merely every fourth-fifth respondent, appear to be a weak point of our graduates.

Quite low rating was also observed in the case of familiarity with foreign languages (on average - 3.1), where ability to establish social connections and to communicate in the learned language was rated as good by only every third respondent. Yet, this competence, in the light of the most recent studies conducted by UNESCO, is counted among the most important (along with general and practical knowledge) qualification criteria of graduates looking for work on the modern job market [5].

Professional qualifications

The current studies curriculum is designed to prepare tourism and recreation graduates for certain jobs in the field of tourism and recreation. Thus, the respondents were asked to assess the extent of their professional qualifications for work in the specific organisational units operating in this sector. The rating was based on a scale of one to five.

The obtained results show that the respondents felt better prepared for work in recreation and sports resorts. As many as 69.3% of the respondents rated their professional qualifications for such establishments as good or very good (average rating 3.8). Qualifications for work in travel agencies and hotels was ranked at 3.2 (43.8% - 4 or 5 points). The respondents considered their qualifications to be much poorer in the case of other organisations, such as recreation and biological regeneration centres (high ratings with 29.2% of the respondents), founda-

tions, associations and other social institutions (27%), public administration and local government agencies (less than 12%) (Table 2).

Table 2. The respondents on their professional qualifications

Professional qualifications for work in:	Grade point average	High ratings* (%)
travel agencies, hotels	3.2	43.8
recreation resorts and sports centres	3.8	69.3
recreation and biological regeneration centres	2.9	29.2
public administration and local government agencies	2.2	11.7
social organisations, foundations, associations	2.8	27.0

*- only ratings of 4 and 5 were included

Further educational and professional plans of the respondents

The analysis of the plans presented by the respondents shows that bachelor studies are deemed to be only the first stage in their higher education as 57.4% of the respondents declared that they intended to undertake supplementary studies for master's degree. On the other hand, almost every third respondent stated it would seek employment and at the same time continue its education, whereas every fifth graduate awarded bachelor's degree planned to change the field of study in the course of further education. According to the provided responses, every fourth-fifth respondent contemplated looking for work abroad, while every ninth respondent expressed its inclination to seek employment immediately after completing the bachelor course (Fig. 3).

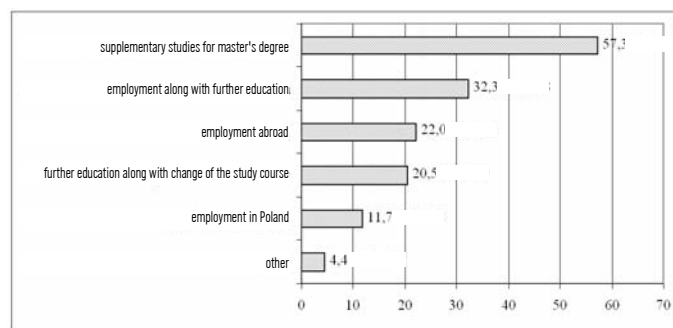

Figure 3. Educational and professional plans of the respondents (%)

Discussion

It is indicated in the reference literature that the profile of a tourism and recreation graduate from a university of physical education should be considered in the context of the Physical Education Act and the applicable assumptions of tourism course curriculum. In this respect, graduates of the discussed study course should be characterised by rich theoretical knowledge, superb physical performance, and also artistic inclinations, innovativeness and adequate motivation in professional work [7].

The studies curriculum should be so constructed as to include knowledge of a man, his behaviour, activities, social and natural environment, and provide suitable economics basics. Furthermore, in accordance with the Bologna Declaration, a two-stage studying system based on two educational cycles (bachelor's degree - master's degree) should in its first stage (bachelor's degree) be first of all focused on professional qualifications.

The above assumptions have not been fully reflected in the results of the conducted study. The surveyed respondents rated their professional qualifications as fairly low. In particular it referred to the command of foreign languages. On the other hand, in accordance with the Bologna Declaration, higher education schools should comply with the international standards to allow any possible applicants to study at any European university. Similarly, in the light of the surveys conducted among employers, tourism and recreation graduates are expected to know at least one foreign language, most frequently English (at proficient or communicative level). Yet, graduates of bachelor courses in ZWWF rated their qualifications in this context as merely mediocre. It should also be noted that almost every fourth respondent contemplated seeking employment abroad, while in such a case knowledge of foreign languages seems to be indispensable.

The respondents rated their qualifications to operate their own business as very low. Bearing in mind the reality of the modern job market such low ratings ascribed to this component are rather alarming. Tourism and recreation are disciplines which offer young people great opportunities in so far as this form of professional activity is concerned. Study courses for bachelor's degree should provide a possibility to acquire the relevant qualifications.

On the other hand the graduate profile is positively influenced by the fairly well rated computer literacy and ability to use computer-based technology. It involves enhanced performance of numerous tasks related to administration and communication, facilitates acquiring new information and knowledge, data processing. This ability also correlates with the ability to learn and solve specific problems, thus it is a good marker of the qualifications for a multitude of jobs [1].

An overwhelming majority of the respondents expressed their satisfaction with the studies and declared they would be willing to choose this study course again. It is worth noting that most respondents were eager to continue their education, and a considerably lower percentage of the respondents planned to seek employment immediately after completing their bachelor's degree. All these results indicate that students consider this educational stage as a transitional phase and not as a manner to accumulate proper professional qualifications.

Conclusions

The results of the conducted study are as follows:

1. In choosing the tourism and recreation studies the respondents referred to their interests and attractiveness of the study course.
2. A vast majority of the respondents was satisfied with the selected study course.
3. The respondents rated their competence and professional qualifications as rather low.
4. In most cases the respondents were willing to continue their education by undertaking a master's course.

The obtained results may be used as valuable guidelines for improvement of the education quality in the ZWWF tourism and recreation department and contribute to better adaptation of the course curriculum to the job market expectations.

Acknowledgements

The study was supported by grant No. AWF-BW.III/17 from the Ministry of Science and Higher Education.

Literature

1. Białecki I. (2006) Pojęcie kompetencji a polityka wobec edukacji i rynku pracy. *Nauka i Szkolnictwo Wyższe*, 2/28, 95-107.
2. Bosiacki S. (2001) Kształcenie w zakresie turystyki i rekreacji na tle standardów międzynarodowych. [in]: A. Nowakowska (ed.) Cele i treści akademickiego kształcenia w dziedzinie turystyki i rekreacji. *Zeszyty Naukowe, AWF, Kraków*, 81, 20-28.
3. Jaczynowski L. (2005) Europejskie aspiracje Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie. *Kultura Fizyczna*, 7-8, 1-6.
4. Jaworski Z., Buchta K. (2007) Rozwój publicznych uczelni wychowania fizycznego w Polsce. ALMAMER Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa.
5. Kozioł L. (2001) System zapewniania jakości kształcenia kadr w zakresie turystyki i rekreacji. [in]: A. Nowakowska (ed.) Cele i treści akademickiego kształcenia w dziedzinie turystyki i rekreacji. *Zeszyty Naukowe, AWF, Kraków*, 81, 29-40.
6. Kruczek Z. (1993) Reformowanie studiów turystycznych w Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie. *Folia Turistica*, 4, 117-128.
7. Olszewska-Matz A., Siwiński W. (1987) Wpływ motywów wyboru zawodu i szkoły na wyniki procesu dydaktycznego (Na przykładzie Wydziału Turystyki i Rekreacji AWF w Poznaniu). *Roczniki Naukowe AWF w Poznaniu*, 36, 307-311.
8. Orczykowska A. (2006) Szkolnictwo wyższe a wymagania rynku pracy. *Nauka i Szkolnictwo Wyższe*, 2, 49-62.
9. Skarżyńska K., Gasparski P. (2001) Motywy wyboru studiów psychologicznych: orientacje wobec studiów i zawodu. *Przegląd Psychologiczny*, 4, 445-461.
10. Surówka-Fenczyn I. (1992) Motywy wyboru kierunków kształcenia u studentów turystyki i rekreacji. *Folia Turistica*, 3, 95-101.
11. Winiarski R. (2001) Sylwetka absolwenta wyższych studiów w zakresie turystyki i rekreacji. [in]: A. Nowakowska (ed.) Cele i treści akademickiego kształcenia w dziedzinie turystyki i rekreacji. *Zeszyty Naukowe, AWF, Kraków*, 81, 41-46.

Submitted: June 22, 2007

Accepted: November 23, 2007

OPINIE ABSOLWENTÓW STUDIÓW TURYSTYKI I REKREACJI O SWOIM PRZYGOTOWANIU ZAWODOWYM I PLANACH EDUKACYJNYCH

Absolwenci o swoim przygotowaniu zawodowym

KRYSTYNA BUCHTA, MAŁGORZATA SKIERT

Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie

Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej

Zakład Marketingu i Statystyki

Adres do korespondencji: Krystyna Buchta, Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego,
ul. Akademicka 2, 21-500 Biała Podlaska, tel. 083 3428784, e-mail: krystyna.buchta@awf-bp.edu.pl

Streszczenie: Kształcenie studentów w zakresie turystyki i rekreacji na uczelniach wychowania fizycznego ma już wieloletnią tradycję. W ostatnim okresie obserwuje się ilościowy rozwój tego kierunku studiów. Wzrasta udział absolwentów kierunku turystyki i rekreacji, przy malejącym jednocześnie udziale absolwentów kierunku wychowania fizycznego.

Badaniami ankietowymi objęto 137 studentów stacjonarnych, kończących 3-letnie studia zawodowe na kierunku turystyka i rekreacja.

Wyniki przeprowadzonych badań pokazały, że badani wybierając studia na kierunku turystyka i rekreacja kierowali się najczęściej swoimi zainteresowaniami i atrakcyjnością kierunku studiów. Wybór tego kierunku okazał się trafny dla zdecydowanej większości badanych, co potwierdzają ich deklaracje dotyczące ewentualnego ponownego podjęcia takiej decyzji.

Charakteryzując swoje przygotowanie zawodowe badani dość dobrze ocenili umiejętność obsługi komputera, zaś przeciętnie - poziom posiadanych kompetencji kierunkowych w zakresie organizowania przedsięwzięć turystyczno-rekreacyjnych i przygotowywania oferty turystyczno-rekreacyjnej. Słabością absolwenta jest brak odpowiedniego przygotowania do prowadzenia własnej działalności gospodarczej, a także niski poziom umiejętności w zakresie języków obcych. Nisko oceniono także ogólne przygotowanie do pracy zawodowej.

Słowa kluczowe: turystyka i rekreacja, kształcenie kadr, sylwetka absolwenta, opinie o przebiegu studiów.

Wstęp

Kształcenie studentów w zakresie turystyki i rekreacji na uczelniach wychowania fizycznego ma już wieloletnią tradycję. Analizując strukturę profilu kończonych studiów przez absolwentów tych uczelni, obserwuje się jednocześnie tendencję wskazującą na wzrastający udział absolwentów kierunku turystyki i rekreacji, przy malejącym udziale absolwentów kierunku wychowania fizycznego [4].

Wzrost popularności omawianego kierunku studiów, gdzie u podłoża leży przede wszystkim rosnące zapotrzebowanie gospodarki na kadry turystyczne, powoduje że wypracowanie odpowiedniego systemu kształcenia w tym zakresie staje się zadaniem niezwykle ważnym. System ten powinien z jednej strony odpowiadać na oczekiwania praktyki gospodarczej, z drugiej zaś uwzględniać warunki zmieniającego się otoczenia zewnętrznego, a przede wszystkim współczesne procesy globalizacyjne [6,11]. Studia na kierunku turystyka i rekreacja powinny być zatem przystosowywane do standardów międzynarodowych – przede wszystkim europejskich, jak również światowych [3].

W literaturze przedmiotu podkreśla się, że wprawdzie gospodarka rynkowa stwarza zapotrzebowanie na specjalistów turystyki i rekreacji, jednak ich kształcenie na uczelniach wychowania fizycznego może sprawiać tym uczelniom pewne

trudności. Wynikać to może np. z braku odpowiedniej infrastruktury materialnej dla kształcenia w zakresie takich specjalności, jak np. hotelarstwo czy gastronomia. Dodatkową trudność stanowi także silna konkurencja dla tych uczelni ze strony innych szkół wyższych prowadzących studia w zakresie turystyki i rekreacji [4].

Turystyka i rekreacja jako szybko rozwijające się zjawiska społeczno-gospodarcze wymagają odpowiednio przygotowanych kadr zarówno na stanowiska kierownicze, jak i wykonawcze. Kształcenie kadr turystycznych, stanowiąc odpowiedź na zapotrzebowanie gospodarki w tym zakresie, winno być dostosowane do potrzeb i oczekiwań formułowanych przez pracodawców. Jednak, jak dotąd wymogi takie dotyczące turystyki i rekreacji nie zostały precyzyjnie określone i sformalizowane. Wiąże się to ze znacznym zróżnicowaniem potrzeb w różnych dziedzinach „przemysłu turystycznego” oraz z szybkim tempem zmian tu zachodzących [5].

Standardy kształcenia dla omawianego kierunku studiów wyznaczyło Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 kwietnia 2002 roku w sprawie określenia standardów nauczania dla poszczególnych kierunków studiów i poziomów kształcenia. Od 1. października 2007 roku obowiązują nowe uregulowania w tym zakresie, dostosowujące polski system kształcenia do standardów europejskich.

Zgodnie z założeniami sformułowanymi w rozporządzeniu wyznaczającym tok kształcenia badanych, absolwent studiów pierwszego stopnia na kierunku turystyka i rekreacja, otrzymując tytuł zawodowy licencjata powinien dysponować wiedzą przyrodniczą, społeczną, ekonomiczną i organizacyjno-prawną oraz umiejętnościami praktycznymi umożliwiającymi mu prowadzenie działalności zawodowej w sferze turystyki i rekreacji.

Program studiów powinien zapewnić absolwentowi tego kierunku przygotowanie do pracy w biurach podróży, hotelach, ośrodkach wypoczynkowych, sportowych i rekreacyjnych, a także w administracji i organizacjach społecznych na stanowiskach kierowniczych i wykonawczych związanych z turystyką i rekreacją.

W nowych uregulowaniach kładzie się ponadto nacisk na odpowiednie przygotowanie absolwenta w zakresie znajomości co najmniej jednego języka obcego, na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy, jak również umiejętności posługiwania się językiem specjalistycznym, dającym możliwość porozumiewania się w działalności zawodowej.

Nowe standardy nauczania rozszerzają również zakres zawodów, do jakich omawiany kierunek ma przygotowywać. Przede wszystkim podkreśla się konieczność przygotowania absolwenta do prowadzenia własnej działalności gospodarczej.

Wielość zawodów i stanowisk, do których jest przygotowywany absolwent kierunku turystyki i rekreacji, a także dynamiczny rozwój sektora gospodarki, dla którego kształcone są kadry w ramach omawianego kierunku, utrudniają precyzyjne określenie pożądanego modelu i sylwetki absolwenta [11].

Omówiona wyżej problematyka znalazła odzwierciedlenie w niniejszym opracowaniu. Celem pracy było zebranie opinii absolwentów studiów I stopnia na kierunku turystyka i rekreacja w Zamiejscowym Wydziale Wychowania Fizycznego (ZWWF) w Białej Podlaskiej Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie, na temat ich przygotowania zawodowego oraz planów edukacyjnych.

Material i metody

Badaniami ankietowymi objęto łącznie 137 osób. Byli to studenci kończący w roku akademickim 2006/2007 3-letnie, stacjonarne studia I stopnia na kierunku turystyka i rekreacja w ZWWF (N=68) oraz absolwenci tego samego kierunku, którzy ukończyli naukę w roku 2005/2006 (N=69).

Wstępne opracowanie zgromadzonego materiału pokazało, że występują tu znaczne podobieństwa, stąd dalsze analizy przeprowadzono łącznie na materiale obu roczników, w obu przypadkach traktując badanych jako absolwentów.

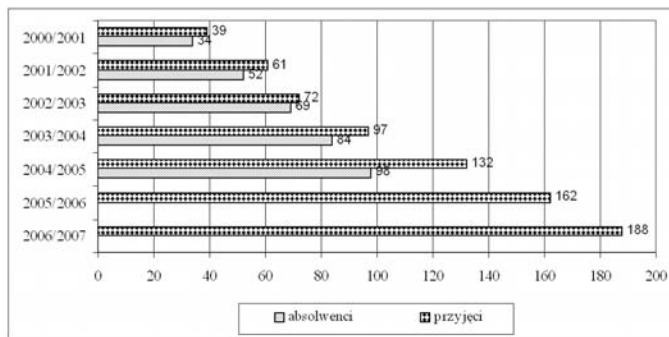
Badani to w większości kobiety (61%), osoby mieszkające na stałe w miastach (72%), deklarujące przeciętną (49%) bądź dobrą (42%) sytuację materialną (sporadycznie trudną - 9%). Wśród ankietowanych dominują dobrzy studenci - średnią ocen z toku studiów w granicach <4,0-4,5) zadeklarowało 46%, dalsze 36% to studenci ze średnią ocen z przedziału <3,5-4,0).

W celu zrealizowania podjętego zamierzenia badawczego poszukiwano odpowiedzi na następujące pytania:

1. Jakimi motywami kierowali się badani przy wyborze studiów?
2. Czy są zadowoleni z ich przebiegu, czy ponownie podjęliby taką decyzję?
3. Jak oceniają poziom wiedzy i umiejętności zdobytych w uczelni?
4. Jak oceniają swoje przygotowanie do pracy zawodowej?
5. Jakie są ich dalsze plany edukacyjne i zawodowe?

Wyniki

Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej w roku akademickim 2000/2001, uruchomił 3-letnie studia stacjonarne z turystyki i rekreacji. Siedem lat funkcjonowania kierunku pokazało, że oferta uczelni była dobrą odpowiedzią na zapotrzebowanie społeczne w tym zakresie. Jak pokazują bowiem dane z tego okresu, każdego roku dochodziło do systematycznego wzrostu liczby osób przyjmowanych na studia oraz osób kończących naukę (Ryc. 1).

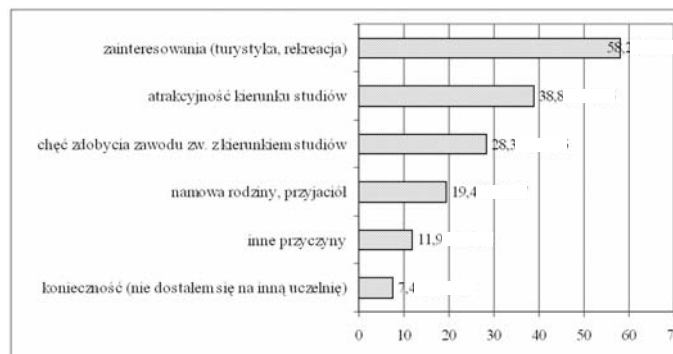

Rycina 1. Studenci przyjęci i kończący 3-letnie studia stacjonarne w ZWWF AWF w Warszawie na kierunku turystyka i rekreacja w kolejnych rocznikach

Motywy i stopień zadowolenia z podjęcia studiów

Wybór kierunku studiów jest decyzją determinującą nie tylko drogę edukacyjną młodego człowieka, ale także w znacznej mierze wybór zawodu. Z badań psychospołecznych nad motywami tego typu decyzji wynika, że „sfera akceptowalności alternatyw zawodowych dla jednostki jest ograniczona przez trzy grupy zmiennych: tożsamość płciową, spostrzegany prestiż zawodu oraz zainteresowania jednostki” [9].

Analiza danych empirycznych uzyskanych w badaniach pokazuje, że pierwsze miejsce pod względem częstości występowania deklarowanych przez respondentów motywów podjęcia studiów na kierunku turystyka i rekreacja zajmują zainteresowania turystyką, rekreacją bądź sportem (58,2% wskazań). Atrakcyjność kierunku studiów była przyczyną ubiegania się o przyjęcie na studia dla 38,8% badanych, zaś chęć zdobycia zawodu związanego z kierunkiem studiów zdeterminowała podjęcie takiej decyzji przez 28,4% ankietowanych. Z kolei wybór niesamodzielny, pod wpływem namowy rodziny i przyjaciół deklaruje blisko co piąty badany (Ryc. 2).

Rycina 2. Motywy podjęcia studiów przez badanych (%)

Aby ocenić, na ile trafnego wyboru dokonali badani podejmując studia w tej uczelni i na tym kierunku zapytano ich o stopień zadowolenia z dokonanego wyboru. Okazuje się, że zdecydowana większość ankietowanych jest zadowolona (77%), bądź bardzo zadowolona (7,1%) z trafności podjętej decyzji o studiowaniu na kierunku turystyka i rekreacja. Potwierdzeniem tego faktu jest deklaracja ewentualnego, ponownego wyboru tego kierunku studiów przez większość badanych (blisko 74% wskazań). Co czwarty badany jest jednak przeciwnego zdania.

Opinie badanych na temat posiadanej wiedzy i umiejętności

W celu zdiagnozowania poziomu przygotowania zawodowego w zakresie wiedzy, umiejętności i innych elementów uwzględnionych w standardach kształcenia kierunkowego poproszono badanych o wyrażenie swoich opinii na ten temat w skali pięciopunktowej. Tabela 1 przedstawia rezultaty samooceny respondentów. Zawarto tu średnie arytmetyczne ocen i odsetki osób, które oceniły poszczególne elementy najlepiej, tzn. na ocenę „4” lub „5”.

Tabela 1. Badani studenci o swojej wiedzy i umiejętnościach zdobytych w uczelni

Poziom wiedzy i umiejętności w zakresie::	Średnia ocen	Oceny wysokie* (%)
organizowania przedsięwzięć turystyczno-rekreacyjnych	3,4	48,2
przygotowywania oferty turystycznej i rekreacyjnej	3,4	43,8
nawiązywania kontaktów i porozumiewania się w języku obcym	3,1	33,6
prowadzenia własnej działalności gospodarczej	2,7	22,6
obsługi komputera	3,9	68,7
inne	3,7	14,9

* - uwzględniono tylko oceny "4" i "5"

Wyniki przeprowadzonych analiz pokazują raczej przeciętny poziom kompetencji kierunkowych badanych. Najwyżej oceniono umiejętność obsługi komputera (średnia - 3,9), gdzie ok. 2/3 respondentów przypisała temu elementowi oceny „4” lub „5”. Ocenę bliską 3,5 uzyskały poziom wiedzy i umiejętności w zakresie: organizowania przedsięwzięć turystyczno-rekreacyjnych (48,2% ocen wysokich) i przygotowywania oferty turystycznej i rekreacyjnej (43,8% ocen 4 i 5).

Z kolei słabością naszego absolwenta okazało się przygotowanie do prowadzenia własnej działalności gospodarczej (średnia - 2,7), którą to umiejętność wysoko ocenia zaledwie co czwarty-piąty badany.

Dość słabo oceniono również znajomość języków obcych (średnia - 3,1), gdzie umiejętność nawiązywania kontaktów i porozumiewania się w wyuczonym języku dobrze ocenia co trzeci badany. Tymczasem te kompetencje, w świetle najnowszych badań przeprowadzonych przez UNESCO, zaliczane są do najważniejszych (wraz z wiedzą ogólną i wiedzą praktyczną) składników kwalifikacji absolwentów poszukiwanych na współczesnym rynku pracy [5].

Przygotowanie do pracy zawodowej

Obowiązujący program studiów ma za zadanie przygotować absolwentów omawianego kierunku do pracy w określonych zawodach związanych z turystyką i rekreacją. Badanych poproszono zatem o dokonanie oceny stopnia ich przygotowania do pracy w wyszczególnionych jednostkach organizacyjnych funkcjonujących w tej branży. Oceny dokonywane były w skali pięciopunktowej.

Wyniki przeprowadzonych analiz pokazują, że ankietowani czują się najlepiej przygotowani do pracy w ośrodkach wypoczynkowych i sportowych. Aż 69,3% respondentów oceniło swoje przygotowanie do pracy w tych placówkach na ocenę dobrą lub bardzo dobrą (średnia ocen dla tego elementu wyniosła 3,8). Ocenę 3,2 uzyskało przygotowanie do pracy w biurach podróży i hotelach (43,8% ocen 4 lub 5). Dużo gorzej ankietowani czują się przygotowani do pracy w innych organizacjach, takich jak centra rekreacji i odnowy biologicznej (29,2% respondentów przyznało oceny wysokie), fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach społecznych (27%), organach administracji rządowej i samorządowej (niespełna 12%) (Tab. 2).

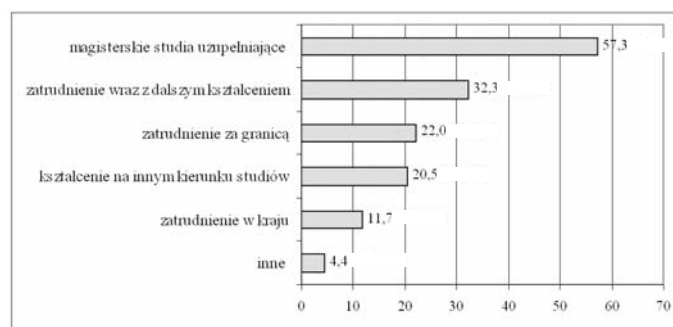
Tabela 2. Badani studenci o swoim przygotowaniu do pracy zawodowej

Przygotowanie do pracy zawodowej w:	Średnia ocen	Oceny wysokie* (%)
biurach podróży, hotelach	3,2	43,8
ośrodkach wypoczynkowych, sportowych	3,8	69,3
centrach rekreacji i odnowy biologicznej	2,9	29,2
administracji rządowej i samorządowej	2,2	11,7
organizacjach społecznych, fundacjach, stowarzyszeniach	2,8	27,0

* - uwzględniono tylko oceny "4" i "5"

Dalsze plany edukacyjno-zawodowe badanych

Analiza deklarowanych planów respondentów pokazuje, że studia licencjackie są dla nich tylko pierwszym etapem edukacji na poziomie wyższym, bowiem 57,4% zamierza podjąć magisterskie studia uzupełniające. Z kolei blisko co trzeci badany deklaruje podjęcie pracy i jednocześnie dalsze kształcenie, zaś zmianę kierunku studiów w ramach dalszego kształcenia planuje co piąty licencjusz. Według deklaracji ankietowanych wyjazd za granicę w poszukiwaniu pracy bierze pod uwagę co czwarty-piąty badany, natomiast zatrudnienie bezpośrednio po studiach I stopnia na rynku krajowym - co dziewiąty (Ryc. 3).

Rycina 3. Plany edukacyjno-zawodowe badanych (%)

Dyskusja

W literaturze przedmiotu podaje się, że profil absolwenta turystyki i rekreacji, kształconego na uczelni wychowania fizycznego, należy rozpatrywać w świetle ustawy o kulturze fizycznej i obowiązujących założeń programowych turystyki. W tym kontekście absolwenta omawianego kierunku studiów powinny charakteryzować: wysoka wiedza teoretyczna, wysoka sprawność fizyczna, a także predyspozycje twórcze, nowatorstwo w pracy zawodowej i odpowiednia motywacja do pracy [7].

Plan studiów ma być tak skonstruowany, aby zawierał wiedzę o człowieku, jego zachowaniu, działalności, środowisku społecznym i przyrodniczym oraz zabezpieczał odpowiednie przygotowanie ekonomiczne. Ponadto zgodnie z założeniami Deklaracji Bolońskiej, dwustopniowy system studiów, oparty o dwa cykle kształcenia (licencjat – magister), powinien na pierwszym etapie (licencjackim) zabezpieczać przede wszystkim przygotowanie zawodowe.

Powyższe założenia nie w pełni znajdują potwierdzenie w wynikach przeprowadzonych analiz. Badani absolwenci dość nisko oceniają swoje przygotowanie do zawodu. Dotyczy to szczególnie znajomości języków obcych. Zgodnie zaś z założeniami Deklaracji Bolońskiej szkoły wyższe muszą spełniać wymogi standardów międzynarodowych, by w konsekwencji umożliwić chętnym studiowanie na dowolnej uczelni europejskiej. Podobnie w świetle badań prowadzonych wśród pracodawców, od absolwenta kierunku turystyka i rekreacja oczekuje się znajomości przynajmniej jednego języka obcego, najczęściej angielskiego (biegłej lub w stopniu komunikatywnym). Tymczasem absolwent prowadzonych w ZWWF studiów licencjackich, ocenia swoje umiejętności w tym zakresie na poziomie zaledwie dostatecznym. Warto również dodać, że prawie co czwarty z badanych studentów planuje podjąć pracę za granicą, zaś w tym przypadku znajomość języków obcych wydaje się niezbędną.

Respondenci bardzo nisko ocenili swoje przygotowanie do prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej. Biorąc pod uwagę realia współczesnego rynku pracy, tak niska ocena tego elementu jest dość niepokojąca. Turystyka i rekreacja jest bowiem dziedziną, która daje młodym ludziom duże możliwości, jeśli chodzi o tę formę podejmowania aktywności zawodowej. Licencjacki zaś etap kształcenia, powinien dawać przygotowanie w tym zakresie.

Z kolei pozytywnie na sylwetkę absolwenta rzutuje dość dobrze oceniona umiejętność obsługi komputera, korzystania z technik informatycznych. Wiąże się to bowiem z usprawnieniem w wykonywaniu wielu zadań związanych z administrowaniem i komunikowaniem się, ułatwia zdobywanie nowych informacji i wiedzy, przetwarzanie danych. Umiejętność ta koreluje także z umiejętnością uczenia się i rozwiązywania określonych problemów, jest więc dobrym wskaźnikiem przygotowania do pracy w wielu zawodach [1].

Badani w zdecydowanej większości wyrażają zadowolenie z przebiegu studiów i deklarują chęć ewentualnego, ponownego wyboru tego kierunku. Warto również dodać, że większość badanych ma zamiar kształcić się dalej, a dużo mniejszy odsetek planuje podjąć zatrudnienie bezpośrednio po ukończeniu studiów licencjackich. Wszystko to wskazuje na traktowanie przez studentów tego etapu nauki, jako fazy przejściowej do dalszego kształcenia, a nie jako płaszczyzny właściwego przygotowania zawodowego.

Wnioski

Z przeprowadzonych badań wynikają następujące wnioski:

1. Wybierając studia na kierunku TiR badani kierowali się najczęściej swoimi zainteresowaniami i atrakcyjnością kierunku studiów.
2. Badani są w zdecydowanej większości zadowoleni z wybranego kierunku studiów.
3. Dość nisko oceniają swoje kompetencje i przygotowanie do podjęcia pracy zawodowej.
4. Badani w większości chcą się kształcić dalej, planując podjęcie magisterskich studiów uzupełniających.

Uzyskane wyniki mogą stanowić cenną wskazówkę odnośnie działań na rzecz poprawy jakości kształcenia studentów turystyki i rekreacji w ZWWF, jak również przyczynić się do

lepszego dostosowania treści programów tych studiów do oczekiwań rynku pracy.

Podziękowania

Badania finansowano przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, projekt nr AWF-BW.III/17.

Piśmiennictwo

1. Białecki I. (2006) Pojęcie kompetencji a polityka wobec edukacji i rynku pracy. *Nauka i Szkolnictwo Wyższe*, 2/28, 95-107.
2. Bosiacki S. (2001) Kształcenie w zakresie turystyki i rekreacji na tle standardów międzynarodowych. [w]: A. Nowakowska (red.) Cele i treści akademickiego kształcenia w dziedzinie turystyki i rekreacji. *Zeszyty Naukowe, AWF*, Kraków, 81, 20-28.
3. Jaczynowski L. (2005) Europejskie aspiracje Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie. *Kultura Fizyczna*, 7-8, 1-6.
4. Jaworski Z., Buchta K. (2007) Rozwój publicznych uczelni wychowania fizycznego w Polsce. ALMAMER Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa.
5. Kozioł L. (2001) System zapewniania jakości kształcenia kadr w zakresie turystyki i rekreacji. [w]: A. Nowakowska (red.) Cele i treści akademickiego kształcenia w dziedzinie turystyki i rekreacji. *Zeszyty Naukowe, AWF*, Kraków, 81, 29-40.
6. Kruczek Z. (1993) Reformowanie studiów turystycznych w Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie. *Folia Turistica*, 4, 117-128.
7. Olszewska-Matz A., Siwiński W. (1987) Wpływ motywów wyboru zawodu i szkoły na wyniki procesu dydaktycznego (Na przykładzie Wydziału Turystyki i Rekreacji AWF w Poznaniu). *Roczniki Naukowe AWF w Poznaniu*, 36, 307-311.
8. Orczykowska A. (2006) Szkolnictwo wyższe a wymagania rynku pracy. *Nauka i Szkolnictwo Wyższe*, 2, 49-62.
9. Skarżyńska K., Gasparski P. (2001) Motywy wyboru studiów psychologicznych: orientacje wobec studiów i zawodu. *Przegląd Psychologiczny*, 4, 445-461.
10. Surówka-Fenczyn I. (1992) Motywy wyboru kierunków kształcenia u studentów turystyki i rekreacji. *Folia Turistica*, 3, 95-101.
11. Winiarski R. (2001) Sylwetka absolwenta wyższych studiów w zakresie turystyki i rekreacji. [w]: A. Nowakowska (red.) Cele i treści akademickiego kształcenia w dziedzinie turystyki i rekreacji. *Zeszyty Naukowe, AWF*, Kraków, 81, 41-46.

Otrzymano: 22.06.2007

Przyjęto: 23.11.2007